

1. Hur definierar du folkbildning idag? 2. Är det ett användbart begrepp? 3. V

Är det någon idé me

Bengt Göransson: Folkbildning kan göra biblioteken självständiga inför makten

Folkbildningsbegreppet – svar på tre frågor

Hur definierar du folkbildning idag?

Folkbildningsbegreppet kan naturligtvis definieras på skilda sätt – för egen del vill jag gärna göra det genom att beskriva det i två perspektiv, den enskildes och samhällets. För den enskilde är det viktigt att ha ett förhållningssätt till studierna och kunskapssökandet som utgår från respekt och ödmjukhet: insikt om att det finns kunskaper utanför honom själv som är värda att söka, respekt för dessa kunskapers värde och medvetenhet om att kunskaperna inte utan möda kan tillägnas. Det är givetvis bra – antagligen nödvändigt – att var och en också har tillräckligt mycket av självtillit och självrespekt, men denna tillit måste framförallt gälla den egna förmågan att lära sig det nya, inte en föreställning att man redan kan allt.

Att inse hur lite jag vet men våga tro att jag kan lära mig mera och att det jag inte vet är värt att söka – det kan sägas vara folkbildningsbegreppet beskrivet i den enskilda människans perspektiv.

I det generella, samhälleliga perspektivet innehåller folkbildningsbegreppet strävanden efter delaktighet och jämlikhet. Ett samhälle där alla har samma rättigheter blir inte jämlikt om inte medborgarna gemensamt strävar efter att ge envar möjlighet att få del. Det jag själv funnit värt att söka bör jag söka dela med mig av. Fortbildningssträvandena blir därför i hög grad ”missionerande”. I dagens samhälle kan den ambitionen bilda kontrast till mycket av den utbildningsverksamhet som bedrivs, inte minst inom företag och kommersiellt, där syftet med utbildningen är att ge den studerande exklusiva kunskaper, där man till och med skapar barriärer genom särskilda språk och koder för att möjliggöra för den invigde att skydda sin exklusivitet.

Folkbildning är därför bara de bildningssträvanden som är generella, öppna, utåtriktade, demokratiska. I verksamheter där det av naturliga skäl måste finnas specifika yrkeskoder, exklusiva inslag – läkaryrket är ett gott exempel – kan folkbildningssträvandena ändå ges plats.

Foto: Mårten Gudmundhs

Är det ett användbart begrepp?

Med hänvisning till det sagda vill jag hävda att det i första hand är ett nödvändigt begrepp.

Vilken roll anser du att folkbiblioteken bör, ska eller redan har i folkbildningen?

Biblioteken spelar en avgörande roll, och de bör därför se upp med en tendens till anpasslighet som man emellanåt kunnat se, som när de på 80-talet lanserades som ”kommunala informationsaggregat”. Folkbildningsambitionen kan stödja bibliotekens självständighet inför makten.

Bengt Göransson har tidigare varit kulturminister och är nu bl a verksam i ABF Stockholm

vilken roll anser du att folkbiblioteken bör, ska eller redan har i folkbildningen?

Med folkbibliotek?

Per Sundgren: Vänsterintellektuellas smak skall inte vara norm

FOLKBILDNING OCH BIBLIOTEK

Arbetarrörelsen har i allt väsentligt utgått från att den goda kulturen och bildningen finns och ska spridas till folket. Detta har kallats för folkbildning. Som kulturpolitiker har jag själv under många år arbetat i denna anda. Trots alla goda ambitioner måste jag ändå konstatera att den kulturella segregationen består. Den arbetarklass som via skatten finansierar det offentligt stödda kulturlivet deltar i liten grad i detta kulturliv. Detta gäller också på biblioteksområdet. Biblioteken är våra överlägset mest besökta kulturinstitutioner. Mer än hälften av befolkningen är mer eller mindre flitiga besökare på våra folkbibliotek. Men stora delar av arbetarklassen saknas bland besökarna. Detta är det stora och helt överskuggande problem som vi som vänstermänniskor borde reflektera över. Varför besöker så få arbetare biblioteken?

Kanske för att de gör något som de tycker är roligare. Spelar fotboll, ser på TV eller promenerar i skogen. Genom studier har vänsterintellektuella förstått att människor i olika samhällsklasser har olika intressen och lever olika liv. De talar inte samma språk, rör sig inte på samma sätt, klär sig olika och inreder sina hem på olika sätt. Dessa skillnader respekteras också i regel. Utom på ett område: den estetiska kulturens. På detta område ska dessa vänsterintellektuellas egen smak vara norm. Eftersom de älskar att läsa böcker bör också alla andra läsa böcker, ju fler desto bättre, och inte vilka böcker som helst utan de rätta böckerna. I själva verket har denna inställning – att några är upplysta och att andra måste upplysas – varit förhärskande på kulturområdet från höger till vänster. Jag är övertygad att denna inställning bidragit till och fortfarande bidrar till att upprätthålla kulturella klyftor.

Vad skulle det innebära för biblioteken om det inte var författarna och böckerna utan medborgarna som var utgångspunkten? Som jag ser det skulle en viktig konsekvens vara att vi såg biblioteken som en plats för möten mellan människor med skilda intressen och åsikter. Sådana demokratiska mötesplatser blir det allt mer ont om i vårt samhälle. Men då måste också alla känna sig

välkomna. Inte bara de som vill låna sk kvalificerad skön- eller facklitteratur, utan också de som vill lyssna på musik, se på film, surfa på nätet, spela spel eller bara träffa kompisar, få en pratstund och kanske fika. Detta innebär ingen som helst degradering eller nedvärdering av litteraturen. En första förutsättning för att ett möte med litteraturen på biblioteket ska äga rum är steget över tröskeln. Att få allt fler att ta detta steg ser jag som uppgiften. Och det är inget misslyckande om besöket inte leder till att böcker lånas, även om det förstås skulle glädja mig på samma sätt som det skulle glädja mig om fler bokläsare spelade fotboll. Ur det medborgarperspektiv, som jag anser att en modern folkbildning bör göra till sitt, är alltid deltagandet viktigare än en absolut "jämläk biblioteksstandard" och "kvalitetsurval".

Per Sundgren disputerade 2007 på avhandlingen *Kulturen och arbetarrörelsen*. Kulturpolitiska strävanden från August Palm till Tage Erlander. Utgiven på Carlssons bokförlag